

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

HAFIZ ALİ KORÇA
(1867–1956)

Sizleri, Müslüman Arnavutluk'un haftalık bülteni Muştu'nun beşinci sayısı ile selamlıyoruz.

Jaup İmer Pashaj

Bu sayımızda Müslüman Arnavut alimleri tanıtmaya devam ediyoruz. Yazmış olduğu kitaplar ve tercümeleleriyle günümüz Müslüman Arnavut düşüncesini hala da etkileyen merhum Hafız Ali Korça'yı gündeme getiriyoruz, bu hafta.

Geçen sayımızda yayımına devam ettiğimiz Balkanlar'da Amerikan Dış Politikası isimli yazı da bu hafta devam ediyor.

Arnavut şiirinden örneklere yer vermeye çalıştığımız okurlarımızın malumudur. Bu hafta Hafız Ali Korça tarafından Arnavutça'ya kazandırılan bir klasikten, Ömer Hayyam'ın Rubaiyyat'ından, bir bölümü sunuyoruz.

İlyas Efendi'nin oğlu Hafız Ali Korça 5 Nisan 1873 yılında Korça şehrinde dünyaya geldi¹. Babası Korça şehrinde dini ve entelektüel bakımından ünlü bir kişiydi. Hafız Ali'nin doğduğu dönemde Korça şehrinin nüfusu 15000 kişiye yakındı. Korça dönemin büyük, merkezi ve meşhur bir şehriydi. Ekonomik olarak da iyi durumda sayılırdı. Siyasi açıdan da bir taraftan milli teşkilatın merkeziyken diğer taraftan da Arnavutluk aleyhtarı, Yunan propagandası yürüten bir teşkilata da merkez oluşturduğu için XIX yüzyılda Korça Arnavutluk'un gündemi kuran mühim bir şehri olarak biliniyordu.

Okurlarımızın bir kısmı "Çameria Günleri Yaklaşıyor" başlığıyla sunduğumuz bölümün ne anlama geldiğini merak ettiklerini söylüyorlar. Bu bölüm Müslüman Arnavut ahaliye Yunanlılar tarafından yapılan zulmün ve tehcirin gündeme getirilmesini ve günemde tutulmasını, bu hususta var olan bilgi ve belgelerin elden geldiğince Türkçe'ye kazandırılmasını, insanların bu alana ilgilerinin artması için yapılması gereken çalışmaların teşvik edilmesini amaçlamaktadır. İnşallah bu bölümü her sayıda göreceğiz.

Gerek bülten çalışmamıza gerekse www.muslumanarnavutluk.com sitesine yönelik müspet – menfi görüşlerinizi bekliyoruz. Nereye gittiğimizi ancak sesimizin yankısı ile belirleyebiliriz. Ve sesimize sarsılmaz dağların cevap vermesini umuyoruz.

Selam ile...

¹"kultura islame", no.3.4 / 1941. s. 102.

Osmanlı aleyhtarı, Yunan dostu 3 kişi:
Asdreni, Thimi Mitko ve Naum Veqilharxhi

Öte yandan Berat-Korça arasındaki bölgede eğitim boşluğunu doldurmak için her sahada Yunanca ders veren 126 tane Yunan okulu bulunuyordu². Korça, daha sonra, Arnavutça ile eğitim veren ilk okula da sahiplik ediyordu. Bu okul milliyetçi Arnavutların güçlü olduğu bu şehirde 7 Mart 1887 tarihinde açılıyordu.³

Hafız Ali Korça Tanzimat'ın etkilerinin Arnavutlar arasında yayıldığı bir dönemde dünyaya gelmişti. Ancak dini açıdan güçlü bir aileden geldiği için sağlam bir eğitim alıp 12 yaşında iken hafız olmuştur. Hafız Ali Korça "idadije" adlı lise okulunu devam ederken Türkçe'yi ve o zaman Batıda meşhur olan Fransızca'yı çok iyi öğrenmiş ve yine İslam ilimlerini tedrise devam etmiştir. Fransızca, ona daha sonra batı medeniyetini doğrudan doğruya tanımaya yardımcı olacaktı.

Korça İlyas Bey Mirahori Camii

² Ahmedî, İsmail, "Hafız Ali Korça jeta dhe vepra, s. 33.

³ Frasherî. Naim Vepra, 1. s. 112.

Arnavutluk'taki eğitim hayatını tamamlayan Hafız Ali Korça eğitime devam etmek için İstanbul'a geldi. Bu dönemde Arapça ve Farsça dillerini de mükemmel bir şekilde öğrenerek çok bilgili, entelektüel bir alim olarak mezun oldu. İstanbul'da tedrisi esnasında bütün ilimlere önem vermekle beraber bazı alanları daha bir ciddiyetle inceleyerek bu alanlarda uzmanlaştı. Burada İbn Rüşd ve İbn Sina gibi filozofların düşünceleriyle birlikte Mevlana Celaleddin Rumi'nin şiirleri ile de tanıştı⁴.

Türkiye'ye öğrenci olarak gelen Hafız Ali Korça burada Arnavutluk milli teşkilatının üyesi oldu ve Arnavutluk'un durumunu dert edinmeye başladı. O şiirlerinden birinde;

Bir gece Arnavutluk'un dertlerini
düşünürdüm

Arnavutluk'un halini dert ediyordum

Bu güzel vatanda yeterince aşk var

Herkes kendisine onu çekmek ister

Vatancağız herkes sana anne der

Çünkü sen büyüttün, sen bizi besledin,
diyordu.

Şiirin yer aldığı 'Yedi Arnavut Rüyası' isimli kitabın 2006 baskısı
(İlk baskı 1924 yılında yapılmıştı)

⁴ Frasherî, a.g.e, s. 113.

⁵ H. Korça, Ali: "shtat endreat e shqiprise", 1944, s.7.

Tahsilini tamamlayıp Arnavutluk'a döndükten sonra ilahiyat bilimlerinde uzmanlaşmasına rağmen Korça lise okulunda aritmetik, geometri ve astronomi alanlarında, tabii bilimler öğretmeni olarak ders vermeye başladı. Yine 1918–1924 yıllar arasında o dönemin Diyanet İşleri'ne başkanlık yaparken Tiran'da medrese açılmasına yardım etmiş ve burada ders vererek ilmi açıdan da katkı sağlamıştır.

Dönemin siyasi akımlarına da ilgisiz kalmayan Hafız Ali Korça, bir süre sonra Arnavutluk'u da saracak ve bu ülkeye en kötü, en karanlık günlerini yaşatacak komunizm/bolşevizm hakkında halkı uyarıyordu. Korça'ya göre bolşevizm ve Yahudilik arasında kopmaz bir bağ vardı. 1925 yılında basılan, "Bolşevizm mi Yoksa İnsanlığın Tahribi mi" isimli kitabında o, "Bolşevizm'in lanetli ağacı 70–80 yıl önce Karl Marx tarafından ekildi ve son zamanlarda Lenin tarafından sulanıyor. Ama bu yabani lanetli ağacın ekilmesi konusunda konuşmadan önce ben kardeşlerime, Yahudilerin Müslümanlara karşı olan kesin ve derin düşmanlığını göstermek istiyorum. Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur: insanların içerisinde iman edenlere düşmanlık bakımından en şiddetli olarak Yahudiler ile şirk koşanların bulacaksınız." diyordu.

Hafız Ali Korça'nın Bolşeviklik hakkındaki kitabı

Hafız Ali Korça'yı diğerlerinden ayıran önemli bir özellik de İslam Edebiyatı'nın Arnavuça'ya aktarılması için gösterdiği kayda değer gayretti. O dönemde Hafız Ali Korça, Fan Noli ve taraftarlarının karşı çıkmasına rağmen Ömer Hayyam'ın "Rubaiyyat"ını ve Sadi'nin "Gülistan"ını tercüme ederek Arnavut edebiyatının zenginleşmesine çalışmıştır. Hafız Ali Korça'dan evvel de onun kadar iyi derecede Arapça ve Farsça bilen Arnavut âlimler olmasına rağmen hiçbiri böylesine önemli bu iki eseri Arnavut edebiyatına mal etme yönünde bir gayret sarf etmemiştir. Bunun için biz Arnavutlar, Hafız Ali Korça'ya şükran ile borçluyuz. Yine o, Fars edebiyatı ile sınırlı kalmayıp Arap edebiyatının birçok değerini de Arnavut edebiyatına kazandırmıştır. İşte bu dönemde Fan Noli ve çevresindekiler Arnavut edebiyatının İslam etkisinden çıkarılması yönünde sert tartışmalara girmiş haldeydiler. Ve karşılarında buldukları isimlerden belki de en güçlüsü Hafız Ali Korça idi.

Rubaiyyat

Fan Noli

Hafız Ali Korça'nın entelektüel üslubuyla yazdığı, Arnavutluk içinde ve dışında bilinen eserlerinin bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

Yayımlanan Eserleri

1. Mevlit. 30 sayfalık 1900 yılında yayımlanmıştır.
2. Hz Ali'nin üç yüz üç sözü. 1910 yılında yayımlanmıştır.
3. Türkçe'den tercüme edilen mevlit.1919 yılında yayımlanmıştır.
4. Mevlit mi yoksa Hz peygamberin tertemiz hayatı mı? 1918 yılında yayımlanmıştır.
5. Müslümanlık. 1919 yılında yayımlanmıştır.
6. Hz Yusuf ile Züleyha, hikâyelerin en güzeli "Ahsen-ul-kassas".1923 yılında yayımlanmıştır.
7. Arnavutluk'un yedi rüyası.1924 yılında yayımlanmıştır.
8. Sadi'nin "gülistan"ının tercümesi. 1925 yılında yayımlanmıştır.
9. Bolşevizm mi yoksa insanlığın tahribi mi.1925 yılında yayımlanmıştır.
10. Yüce Kur'an'ın ana konuları.1926 yılında yayımlanmıştır.
11. İslam tarihi ve hulafa- i raşidin. 1931 yılında yayımlanmıştır.
12. Arapça olarak Arnavutça alfabesi.1945 yılında yayımlanmıştır.
13. Ömer Hayyam'ın 'rubaiyyat'ının"dörtlük" tercümesi. 1942 yılında yayımlanmıştır.
14. Müslümanların inanç dersleri ilkokullar için hazırlanmıştır.
15. Bolşevizm mi yoksa insanlığın tahribi ikinci baskı Albanian İslamic Center. Harper Woods.Mich. Tarafından hazırlanmıştır. 1993. A.B.D
16. Hz Yusuf ile Züleyha, hikâyelerin en güzeli "Ahsen-ul-kassas" ikinci

baskı Albanian İslamic Center Harper Woods.Mich. Tarafından hazırlanmıştır. 1997.A.B.D

17. Hz Muhammed'in (sav) insanların ve cinlerin peygamberi olduğunu vurgulayan ayetin yorumu. İkinci baskı. Harper Woods.1996.Albanian İslamic Center
18. Bolşevizm "insanlığın tahribi"üçüncü baskı Feti Mehdiu tarafından hazırlanmış. 2001 Priştine

Yayımlanmayan El Yazmaları

İslam inançları ve dinlerin değişik felsefeleri ve İslam dininde siyasi partiler. 400 nesirlik.. 1900 yılında hazırlanmıştır.

1. Dimme ve Kelile Sanskritçesi. 500. nesirlik. 1900 yılında hazırlanmıştır.
2. Ateşli diller ve entelektüellerden altın sözler. 200 nesirlik. 1914 yılında hazırlanmıştır.
3. İslam dinin yayılışı.600. nesirlik. 1914 yılında hazırlanmıştır.
4. "ilmi beyan" retorik.100.nesirlik. 1917 yılında hazırlanmıştır.
5. Kur'an'ın tefsiri. 2.000. nesirlik. 1920 yılında hazırlanmıştır.
6. Şiir.50.nesirlik. 1920 yılında hazırlanmıştır.
7. Mantık.54.nesirlik. 1924 yılında hazırlanmıştır.
8. Arnavutça atasözleri 1.000 nesirlik. 1924 yılında hazırlanmıştır.
9. Muhammed Hanefi ile Gülнар. 100.nesirlik. 1939 yılında hazırlanmıştır.
10. Çektiği işkence, ıstırapları ve bundan dolayı ölüm ile ilgili yazılan şiirler. 300. nesirlik. 1939 yılında hazırlanmıştır.

ÇAMERIA GÜNLERİ YAKLAŞIYOR 27 Haziran Çameria Soykırım Günü

Çameria'nın 1913'deki ilhakından bugüne kadar onun halkı Yunan devletinin egemenliği altında, milli ve insani haklara sahip olmadan yaşadı. Yunan resmi makamları Yunan bölgesindeki etnik grupların varlığını inkar etmeyi bir konsept olarak benimsemişti. Ve bunu şovenizm propagandası yürüten bir eğitim politikası izliyordu. Bu iki yönlüydü:

1. Ortodoks inancındaki Arnavutlara karşı bir asimilasyon politikası güdülmüyordu. onların tüm etnik, kültürel ve dil hakları inkar ediliyor ve onlar Yunan olarak değerlendiriliyor ve kasten Ortodoksların aslında Yunan olduğunu savunuyorlardı.
2. Müslüman Arnavutlara yönelik olarak da onlar soykırım ve onların etnik varlığını inkar politikasını yürütüyorlardı. Birçok örnekte onlar, Çameria Arnavutlarını Çameria Türkleri olarak kabul ediyorlardı. Gerçek böyle olmamasına rağmen. Bir yüzyıl evvel başlayan bu strateji İkinci Dünya Savaşının sonunda 1944 – 1945 yıllarında General Napoleon Zervas'ın Çamerialı Müslüman Arnavutlara yönelik bir soykırımı gerçekleştirmesiyle başarıya ulaştırılmış oluyordu.

Çamerialı Müslüman Arnavutları şok eden bir gelişme Lozan Antlaşması ile yaşanıyordu. Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan mübadele anlaşmasının

akabinde Yunanistan binlerce Çamerialı Müslüman Arnavut'u zorla Türkiye'ye gönderiyordu. Mart 1924'te Türk ve Yunan hükümetleri mübadelede herhangi bir prosedür ve formalite uygulanmaması konusunda anlaşılıyordu. Bu ise Yunanistan'ın çok daha rahat hareket etmesine imkan sağlıyordu.

1936'da faşist Yoannis Metaxas hükümetinin iktidara gelmesiyle Müslüman Arnavutlar için yeni zorluklar baş gösterdi. Arnavut bölgelerinin isimleri değiştiriliyor yerine Yunan isimleri konuluyordu. Tutuklamalar, sürgünler, cezalandırmalar tüm hızıyla devam ediyordu. Müslüman Arnavut bölgelerine Yunanlıların yerleştirilmesiyle demografik yapının da değiştirilmesi amaçlanıyordu.

İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ve Yunanistan'ı İtalya tarafından işgali ile yeni bir dönem başlıyordu. Arnavutlar hükümete ortak düşmana karşı birlikte savaşma teklifini sunuyor, hükümet memnuniyetle kabul ediyor ama Arnavutlara silah vermek yerine onları yapım işlerinde çalıştırıyordu.

Bundan daha kötüsü Çameria Arnavutları işbirlikçilik ile suçlanıyor ve 14 yaşından büyük tüm erkekler toplama kamplarına ve Ege adalarına gönderiliyordu. Bu kamplarda kadınlar, çocuklar, yaşlılar öldürülmenin, tecavüze uğramanın, aşağılanmanın objesi oluyordu.

(L. Stavrianos, The Balkans Since 1453, New York, 1961, p.60

Council, dated 29.11.1924, in Journal Officiel de la SdN:4 October

1924, Process-Verbatix du Conseil. Annexe 689 pp kaynaklarından özetlenmiştir)

Balkanlar 1910

**BALKANLARDA AMERİKAN DIŞ
POLİTİKASI**
Komünizmin düşüşünden bu güne

3.Bölüm

ARNAVUTLUK ÖRNEĞİ

Olsi Jazexhi

Komünizm sonrası Amerikalılar

Bununla birlikte, Amerika'nın Arnavutluk ile aşk ilişkisi uzun sürmedi. Berisha Amerika'nın adamıyken bile, onun muhalefete ve Güney Arnavutluk'a yayılmayı amaçlayan Yunanistan'a karşı politikaları ve yine Berisha hükümetinin Türkiye ve İslam Dünyası ile yakın ilişkiler kurması Amerikalılar için kaygı doğuruyordu. Amerikalılar Berisha'nın hükümet döneminin ilk yıllarında onun rejimini açıkça destekliyor olsa bile, daha sonra, Bosna çatışmasının gelişmesiyle Berisha ve Demokratlar Arnavutluk'u yönetmek için yanlış kişiler olarak görülüyordu. Komünizmden kurtarıldıktan / temizledikten sonra Amerikalılar Müslüman Dünya'daki ve özelde Balkanlardaki İslam'ın yeniden doğuşunu ve Müslüman kimliği büyük bir ilgiyle izlemeye başladılar. Onlar yeni Müslüman ve milliyetçi unsurların Demokratik Parti etrafında toplanması sebebiyle endişeleniyorlardı. Bu unsurlar Kosova Arnavutlarının ve Bosna Hersek Müslümanlarının desteklenmesi için Yugoslavya'daki çatışmaya müdahil olmayı savunuyorlardı.

Amerikan Başkanı bayrağı selamlarken

Arnavutluk, CIA'e üsler sağlıyor, gelecekte Arnavut nüfusun yaşadığı Kosova'da Yugoslav çatışmasının çıkabilmesi sebebiyle Amerikalılar için bölgede stratejik bir partner oluyor olsa da Washington'da büyük bir endişe ile izleniyordu. Bu sebeple Demokratik Parti'nin 1991'den 1996'ya kadar süren ilk yönetimi boyunca Amerikalılar Demokratik Parti hakkında iki tutuma sahiptiler.

1991'den 1994'e kadar Arnavutluk'un bir müttefik olarak görüldüğü Bush yönetimi onların ilk pozisyonu olarak izleniyordu ve komünist karşıtlarını destekleyip siyasal yapının iç yönetimine yatırım yapmaları sebebiyle ülkeye nüfuz ettiler. 1992'de Arnavutluk'ta Askeri İrtibat Timi konuşlandırdılar ve Arnavutluk ordusunu öldürücü olmayan malzemeler, teknik uzmanlar ve eğitim imkanlarıyla teçhiz etmeye başladılar. Aynı zamanda onlar Arnavutluk hükümetini Sovyet askeri malzemelerini yok etmeye ve Amerikalılara geçmişten kalan tüm güçlerini göstermeye zorluyorlardı. Daha sonra onlar ülkeyi Nato üyesi olmak isteyen ilk Doğu Avrupa ülkesi olmaya sevk ettiler ve Şubat 1994'de Nato-Barış için Ortaklık grubunun bir üyesi yaptılar. Arnavutluk, CIA'nin Bosna ve tüm Yugoslavya üzerindeki keşif uçuşları için uygun üsler sağlarken, aynı zamanda ülkenin kara, deniz ve havaalanı imkanlarını Nato'nun Eski Yugoslavya'daki operasyonları için hizmete veriyordu.

Ancak, Bosna Savaşı'nın bitmesi ve 1993'de Clinton'un Beyaz Saray'a seçilmesiyle Berisha'nın yaklaşan Kosova Sorunu hakkındaki tutumu ve Arap Dünyası'ndan gelen yatırımlar sebebiyle kuşkulanan Amerikalılar kendilerini Demokratlardan uzak tuttular ve nihayet ülke stabilize oldu. Clinton yönetimi Berisha'yı güçlendiren Bush yönetimine muhalifi ve bu konuda da öyle yaptı. Clinton yönetimi Amerika'daki güçlü

Yunan lobisi sebebiyle ağır bir etki altında kalıyordu. 1995'te CIA'in başkan yardımcısı ve sonra da başkanı olan George Tenet'in yakın arkadaşı Nicolas Gage'nin liderliği altında Yunan lobisi Amerika ve Brüksel'de Arnavutluk hükümetine karşı onu "İslamcı", diktatör ve Yunan ayrımcısı olarak suçlayan bir lobi faaliyeti yürüttü.

O yıllarda Bosna'daki Arap mücahitlere ilişkin fotoğraflar propaganda malzemesi olarak kullanılıyordu.

Arnavutluk'taki Amerikan politikalarının değişmesine Berisha'nın dostu ve hararetli bir kıdemli komünist karşıtı olan elçi Ryerson'un Joseph Lake (1994 – 1996) ile değiştirilmesi de eşlik ediyordu. Elçilik ve yönetimin değişmesiyle Amerikan politikaları Berisha ve onun hükümetiyle olan ilişkilerinde U dönüşü yaptı. Arnavutluk'a karşı düşmanlıklar işaretlerini Amerikalıların 1995'de Berisha hükümetini insan hakları ihlalleri ve Yunan azınlığa karşı ayrımcılık yapmakla suçlamaya başlamasıyla gösterdi. 1995'in sonlarında Devlet Departmanı Arnavutluk'taki demokrasi hakkında ciddi endişeler açıklamaya başladı ve Demokratik Parti'nin yönetiminin meşruiyetini sorguladı.

Amerika'nın Arnavutluk hakkındaki politikalarının dönüşüyle paralel olarak 1995'in sonunda ve 1996'nın başlarında ülke büyük bir entrika dalgasıyla sarsılıyordu. Bu entrika gizli bir şekilde geliştiriliyordu. Arnavutlara, hayatlarını kurtarmak için çok yüksek oranda karlarla mevduat toplama teklifi başlatıldı. Caferi, Sudja ve Populli gibi

bankerler Arnavutlara aylık %12 -19 oranında mevduat faizi teklif etmeye başladı. Tüm politikalarını çok uzun süre Amerikalıların tavsiyelerine dayandıran Arnavutluk hükümeti, entrikaların artışı ile bir acemilik ve şaşkınlık yaşıyordu. Berisha'ya ne yapıp ne yapmayacağı konusunda her konuda tavsiyelerde bulunan Amerikalılar entrikalar yayılınca sustular. Onlar ancak 1996 seçimlerinde Demokratik Parti oyların büyük çoğunluğunu kazanınca Berisha ile konuşular. Seçimlerin tamamen demokratik olarak yapılmadığını ilan ettiler ve bu seçimleri "Arnavutluk'un demokratik gelişiminde geriye dönük ciddi bir adım" olarak nitelendirdiler.

Bu esnada bankerler Arnavutluk'ta sihir etkisine sahipti. Onlar Arnavutluk sadece 3 milyon nüfusa sahip olduğu halde bir kaç ay içinde tüm ülkeden 2 milyon hesap sahibini cezp ettiler. 1996 yılı boyunca bankerler aylık faiz oranlarını arttırdılar. Kasım ayına geldiğinde bankerler Arnavutların bütçesinin 1.200.000.000 dolarlık kısmını toplamayı başarmışlardı. Aşırı para çekmeleriyle bankerler Arnavutları evlerini, çiftliklerini ve her şeylerini onların yatırımları için satmaya zorladılar.

Bankerler çok güçlüydüler. Onlar Arnavut politikacılarla dost olmaya ve ülkenin politikalarında güçlü bir oyuncu olmaya başladılar. Buna rağmen bankerlerin oyunu uzun sürmedi. Ocak 1997'de Sude ve Gjallica'nın bankerleri parayı kaçırdılar ve çöktüler. Onların çöküşüyle halkın para kazanmanın bu kolay yoluna olan güveni yok oluyor ve Arnavutlar tasarruflarını diğer bankerlerden geri almaya başlıyordu. Banker Skandalının patlamasıyla yüzleşen hükümet Ocak 1997'de 250 milyon dolar veya ülkenin GSMH'nin⁶ (Dipnot)

⁶ The Rise and Fall of Albania's Pyramid Schemes: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2000/03/jarvi7s.htm>

%10'una karşılık gelen miktarda parayı Caferi ve Populli'nin hesaplarında donduruyordu. Ancak Mart 1997'de bankerler Arnavutluk'u toptan bir kaosa sürükledi. Hükümet, iflasların korkusuyla oluşan genel paniği önleyemiyorken eski komünistler tarafından hükümete karşı yayılan genel hayal kırıklığı sebebiyle muhalefet ülkeye yayıldı. Aynı zamanda Amerika askeri yardımlarını ve Arnavutluk hükümetiyle olan hizmet programlarını donduruyordu.

Banker skandalının patlaması Arnavutluk'u 1998'e kadar süren bir sivil kargaşaya sürükledi. Bankerlerin Arnavutluk kurumlarında etkili olduğu siyasi şokların benzerleri ancak Soros'un 1997'de Güney Asya'ya yüklediği krizde bulunabilir. Ancak, Arnavutluk'ta sivil kargaşa son derece şiddetli ve öldürücüydü. Kargaşa evvela spekülasyonlarda paralarını kaybetmiş uyuşturucu kaçakçısı çetelerin silahlanıp polis ve askeri garnizonlar ile devlet kurumlarına saldırdığı Güney Arnavutluk'ta başladı.

Batı Basını Arnavutluktaki kargaşayı duyuruyordu.

Spekülasyonlarda parasını kaybetmiş halk umutsuzlukla devlet yatırımlarından özel şirketlere kadar her ne olursa yağmalamaya başladı. Diğerleri arasında onlar, yaklaşık bir milyon silahı da yağmaladılar ve onları Tiran'ın demokratik seçimle gelen hükümetine karşı isyanda kullandılar.

Amerika'nın Sesi'nin Arnavutluk'taki o zamanki raportörü Mero Baze 1997 ayaklanmaları hakkında yazdığı ve bu dönemde olanların büyük kısmının karşılandığı "Amerikan – Arnavutluk Gerçekleri" (Realitete shqiptaro-amerikane) isimli kitabında bir çok olayın Amerika'nın Sesi programı ve Tiran'daki Amerikan Elçiliği'ne rağmen Amerikalıların kendileri tarafından kışkırtıldığını anlatır. Bu dönemde Tiran'daki Amerikan diplomasisi 1996'da Joseph Lake'in yerine atanan Marisa Lino tarafından yürütülüyordu. Marisa Lino saldırgan ve güçlü bir bayandı ve hükümetinin olabilecek tüm desteğiyle Berisha'nın hükümetine karşı muhalefeti idare etti ve saldırdı. O, 1990'ların başında Ryerson'un komünistlere davrandığı gibi davrandı. Clinton yönetiminin ilan edilmemiş desteği ve bir çok gözlemciye göre ülkedeki CIA yöneticilerinin hazır bulunmasıyla güneyli çeteler Arnavutluk idaresine karşı açık bir politik saldırı yürüttüler. Arnavutluk hükümetine karşı isyancılara Güney'den, Kuzey Epir'i veya Güney Arnavutluk'u kurtararak Yunanistan'a katmak isteyen bir çok Yunan ve Ortodoks Ulah da katılıyordu. Yunan medyası ve devleti de aynı şeyi yaptı. Onlar, kendilerine göre 1913'den bu yana Arnavutluk'un işgali altında olduğunu iddia ettikleri Güney Arnavutluk'u kurtarmanın hakları olduğunu iddia ederken Güney ayaklanmasını açıkça destekliyordular.

Güney Arnavutluk'ta otonomi isteyen Yunanlılar

Arnavutluk'un şimdiki dışişleri bakanı Edith Harxhi 1998 yılındaki "Arnavut Demokrasisine karşı Yunan-Komünist Komplosu"⁷ isimli incelemesinde tüm Yunan yöneticilerinin Güney'deki bölgesel kazançlarında büyük umutlara sahipken yüksek düzeydeki Yunan politikacıların 1997'deki isyana karıştığını dile getiriyordu.

Berisha ve Prodi bir törende

Joseph Lake

Marisa Lino

Amerikalıların ve Avrupalıların onun rejiminin yaşamasına sempatiyle bakmadığını anlayan Başkan Berisha, Haziran sonundan evvel yeni bir parlamento seçimi yapmaya ve geçici bir koalisyon hükümeti kurmaya mecbur kalıyordu. Bu dönemde Arnavutluk, bir milyona yakın kaleşnikof ve diğer silahları yağmaladıktan sonra ülkenin çoğunu kontrol altına alan silahlı çeteler tarafından yönetiliyordu. Onlar Tiran hükümetini devirmek için Amerika'nın ve Batı Avrupa'nın açık desteğine sahiptiler. Asilerin Berisha hükümetine karşı sahip oldukları en büyük destek Nisan 1997'de Güney Arnavutluk'taki Vlora limanına geldiğinde Arnavutluk'un düzenini ve "Yeniden Doğuş"u sağlamak için İtalya komutasında çok uluslu bir güce ihtiyaç olduğunu söyleyen İtalya Başbakanı Romano Prodi'den geliyordu.

Ağır silahlı İtalyan ordusunun korumasıyla yasadışı olarak Arnavutluk'a girdiğinde Parodi kötü şöhretli katil Myrteza Caushi idaresindeki isyancılar tarafından alkışlanıyordu. Kısa zaman sonra hükümet seçimleri yaptığında Güneyli uyuşturucu kaçakçıları ve Ortodoks politikacıların baskın olduğu Sosyalist Parti seçimi kazandı. Zamanın birçok gözlemcisine göre seçimler tamamen maniple edilmişti. Ancak Berisha'nın önünde bir dilemma vardı: Sivil savaş veya politik yenilgi. O ikincisini tercih etti. (Devam edecek...)

Berisha'da II. Abdülhamit'in yolunu izlemiş, kan yerine politik mağlubiyeti seçmişti.

⁷ * Komploti greko-komünist kundër Demokracisë Shqiptare, <http://www.edsh.net/kombi/repshqiperise/komploti1.htm>

1.
Sir-rezet e ezellit un' e ti s'i di
Keto shkronja gjezash s' I njoh un' as ti
Prapa perdes folmë, ç'folmë që të dy.
Kur të ngrihet perdjja ngelim në habi!

2.
Ata që përshtullën vertutat pa anë
Në mbledhje vertutash qiri shokësh janë
Nga kjo nat' e errët s' duallën në rugë
Nga një preçart folën dhe në gjumë ranë.

3.
Me pahir më pruri sefte në trup mua
Veç habitjes tjetër nga jeta s' mu shtua
Ikmë me përdhunë s' dimë ç'ish qëllimi
Ardhmë ndejmë ikmë ç'ish s'u kupëtua.

4.
Kot më kot ca njerëz kapmë madhësinë
Disa për sy-zezat për qoshqet u ngrinë
Kur të ngrihen perdet do të kupëtohet
Se sa larg prej lagjes tënde do të rinë.

5.
Ca po vrasin mëndjen për fe për doktrinë
Disa të habitur sakt' dyshim gjë s' dinë
Njiherësh tellalli del nga ushja thotë
S'është o të pa ditçim ç'thot aju dhe tinë.

6.
Berore, zamantia mjaft kemi shëtitur
Për dëmin ndër qarqet krejt jemi vërtitur
Nën nga kjo udhë s' dëgjuam të vijë
Të kërbehet prapë aty ku-shtë ngritur.

7.
Kush e gatoi kupën dhe e pat përzjerë?
Qysh kudzon I piri ta pasje në lere
Sa krerë sa pulpa sa duar të njoma
Ç'dashuri I çpiku ç'mëri nga l'yerë?

8.
Zemra ç'ëshë gjallja po ta kupëtonte
të pshehtat e Zotit kur vdes I zbulonte
Nëse që s'ndjen fare ç'do të marrç vesh vallë
Kurse je ndër vete s'kupëton gjë sonte.

9.
Nga ardhja, nga ikja jonë ç'dobi vallë
Prej majit të shpresës ç'ish indi sa gjallë?
Ndënë rreth të rotës sa shpirtra të pastër
Digjen bahen pluhur tymi ku ka dalë?

10.
Kur filloj të sillet ku tasi I artë
Kur do gërmadhet ky themel I lartë
Me peshën e mëndjes s'kupëtohet kurrë
As që nuk peshohet me peshën e qartë.

11.
Faqe trëndafilin as kush s'e ka pjekur
Me koçkorë koha zemrën pa I a djegur
Gjer u ça kërhëni shihe një qind degë
Bukuroshes dora flokët s'I a ka prekur.

12.
Ata që përpiqen vrasin mëndjen janë
Qoftë lark si ca që më kot mjekim kanë
Petkë mos-kuptimi të vishin në mirë
Se sot mëndjet vleftë sa një fill gjith' kanë